

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji

BMP.0790.2.3.2025

Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na wystąpienie¹ Pana Rzecznika dotyczące *procedur przekazywania i zawracania cudzoziemców z terytorium Niemiec na terytorium RP*, uprzejmie przedstawiam co następuje.

Pragnę wskazać, że z Niemiec do Polski są przekazywane wyłącznie osoby wnioskujące o udzielenie ochrony międzynarodowej, na podstawie przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca² oraz cudzoziemcy, którzy nielegalnie opuścili Polskę, na podstawie Porozumienia między Rządami państw grupy Schengen i Rządem Rzeczypospolitej Polskiej o przyjmowaniu osób przebywających bez zezwolenia z dnia 29 marca 1991 r. i Porozumienia między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o współpracy w zakresie skutków wynikających z ruchów migracyjnych z dnia 7 maja 1993 r. (readmisja). Powyższe przepisy prawa obowiązują od lat i mają swoje ugruntowanie prawne, proceduralne i praktyczne. Realizując transfery cudzoziemców, Rząd RP działa wyłącznie na podstawie i w granicach obowiązującego prawa.

Przywrócone kontrole gwarantują, że prawne przesłanki warunkujące ewentualne przyjęcie migrantów od strony niemieckiej są dokładnie weryfikowane. Warto również zaznaczyć, że Straż Graniczna każdorazowo ustala status prawno-pobytowy kontrolowanych cudzoziemców i w zależności od wyniku kontroli legalności pobytu podejmuje dalsze, adekwatne działania. Każda ze spraw jest rozpatrywana indywidualnie.

W ramach czynności związanych z realizacją postanowień umowy readmisyjnej Straż Graniczna dokonuje weryfikacji, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, podstaw oraz spełniania warunków do przekazania cudzoziemca, w tym faktu uprzedniego przebywania migranta na terytorium Polski.

¹ pismo z 2 lipca 2025 r., sygn. XI.540.98.2025.KM, przesłane ponownie 31 lipca 2025 r. Pragnę jednocześnie wyjaśnić, że w wyniku przeprowadzonej kwerendy korespondencji, która wpłynęła do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, nie odnotowano wpływu wystąpienia Pana Rzecznika datowanego na 2 lipca 2025 r.

² Dz. Urz. UE L Nr 180, poz. 31, dalej: procedura Dublin III

Z kolei w przypadku przekazania cudzoziemców na podstawie procedury Dublin III wspomniane czynności weryfikacyjne pozostają w kompetencji Szefa Urzędu ds. Cudzoziemców, który rozpatruje wniosek. Straż Graniczna realizuje natomiast czynności związane z fizycznym przekazaniem cudzoziemca na terytorium Polski. W zależności od statusu prawno-pobytowego cudzoziemca przekazywanego do Polski są podejmowane ewentualnie dalsze działania.

Cudzoziemcy po przeprowadzeniu niezbędnych czynności, mogą zostać skierowani do ośrodka recepcyjnego, pozostającego w strukturach Urzędu do Spraw Cudzoziemców (jako osoby pozostające w procedurze o udzielenie ochrony międzynarodowej). Jednakże, w sytuacji gdy w sprawie zachodzą ściśle określone okoliczności wynikające wprost z przepisów prawa, dana osoba może zostać zatrzymana, a następnie umieszczona w strzeżonym ośrodku lub areszcie dla cudzoziemców, administrowanym przez Straż Graniczną. Postanowienie w tej sprawie wydaje sąd na wniosek organu Straży Granicznej. Przepisy prawa przewidują również możliwość zastosowania przez organy Straży Granicznej środków alternatywnych do detencji na mocy wydawanego przez nich postanowienia, np. obowiązek zgłaszania się w określonych odstępach czasu do wskazanego organu lub wpłatę zabezpieczenia pieniężnego. Wydanie takiego postanowienia wymaga przeprowadzenia szczegółowej analizy sytuacji prawno-pobytowej cudzoziemca oraz ustalenia czy środki takie mogą być zastosowane oraz czy charakter sprawy wskazuje, że są one wystarczające dla zabezpieczenia danego postępowania, w miejsce umieszczenia cudzoziemca w ośrodku strzeżonym dla cudzoziemców.

Każdorazowo o zawróceniu cudzoziemców, którzy nie mają prawa wjazdu na terytorium RFN, służby niemieckie z wyprzedzeniem informują stronę polską. W stosunku do każdej z tych osób Straż Graniczna dokonuje sprawdzenia statusu prawno-pobytowego, w szczególności w dostępnych systemach, i w zależności od wyniku podejmuje adekwatne czynności, wynikające z przepisów ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. *o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*³ oraz ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. *o cudzoziemcach*⁴.

Należy zaznaczyć, że aktualna sytuacja, wynikająca z wprowadzenia przez stronę niemiecką tymczasowej kontroli granicznej na odcinku z Polską, spowodowała zmianę sposobu określania przez służby niemieckie statusu cudzoziemca z osoby przebywającej nielegalnie na ich terytorium na osobę niezaakceptowaną na wjazd do RFN. Niemieckie służby, prowadzące systematyczne kontrole graniczne na granicy polsko-niemieckiej, odmawiają wjazdu osobom niespełniającym warunków wjazdu, o których mowa w kodeksie granicznym Schengen⁵.

³ Dz. U. z 2025 r. poz. 223, z późn. zm.

⁴ Dz. U. 2025 r. poz. 1079

⁵ rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (Dz. Urz. UE L Nr 77, poz. 1, z późn. zm.)

Z informacji będących w posiadaniu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wynika, że znaczną część osób, którym odmówiono wjazdu do Niemiec stanowią obywatele Ukrainy. Warto podkreślić, że są to głównie osoby legalnie przebywające na terytorium Polski na podstawie przepisów ustawy z dnia 12 marca 2022 r. *o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa*⁶, na ogół posiadające polski dokument pobytowy, nieposiadające jednak ważnego dokumentu podróży, który jest niezbędny w celu przekraczania wewnętrznych granic Unii Europejskiej, zgodnie z art. 21 ust. 1 Konwencji wykonawczej do układu Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r. między Rządami Państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej *w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach*⁷.

Każdy przypadek cudzoziemca, któremu odmówiono wjazdu do Niemiec, jest indywidualnie rozpatrywany przez Straż Graniczną. W ramach prowadzonych czynności funkcjonariusze Straży Granicznej sprawdzają legalność pobytu takiej osoby w Polsce, a także dokonują sprawdzeń we właściwych systemach teleinformatycznych – krajowych i unijnych. Jeżeli pobyt jest nielegalny, podejmują określone prawem czynności, w tym może zostać wszczęte postępowanie administracyjne o zobowiązanie cudzoziemca do powrotu. Funkcjonariusze podejmują również stosowne działania w przypadkach stwierdzenia zagrożenia dla bezpieczeństwa wewnętrznego i porządku publicznego – w takich sytuacjach możliwe jest m.in. wydanie decyzji o zobowiązaniu do powrotu podlegającej natychmiastowemu wykonaniu.

Dane dotyczące liczby cudzoziemców przyjętych na terytorium RP z terytorium Niemiec, w okresie od października 2023 r. do lipca 2025 r., z wyszczególnieniem obywatelstwa osób przekazanych oraz podstawy prawnej dokonania przekazania zostały ujęte w załączniku do niniejszej odpowiedzi.

Natomiast odnosząc się do tzw. „patroli obywatelskich” uprzejmie informuję, że ich aktywność odnotowuje się w rejonie trzech województw graniczących z Republiką Federalną Niemiec, tj.: zachodniopomorskiego, lubuskiego oraz dolnośląskiego.

Należy wyraźnie podkreślić że tzw. „patrole obywatelskie” nie posiadają żadnych uprawnień do legitymowania osób, wydawania poleceń lub podejmowania interwencji oraz użycia siły lub przymusu fizycznego, jak również nie mogą zatrzymywać pojazdów na drogach publicznych, żądać od kierujących pojazdami dokumentów oraz stosować jakiejkolwiek formy przymusu.

⁶ Dz. U. z 2025 r. poz. 337, z późn. zm.

⁷ Dz. Urz. UE L Nr 239, poz. 19, z późn. zm.

Wymaga podkreślenia fakt, że uprawnionymi do ochrony granic i utrzymania porządku i bezpieczeństwa publicznego są właściwe służby, przede wszystkim Policja i Straż Graniczna.

Policja, jako organ władzy publicznej, działa na podstawie i w granicach prawa. Wobec powyższego w reakcji na działania tzw. „patroli obywatelskich” podejmuje czynności przewidziane przepisami prawa, w tym: legitymuje ich członków, poucza, wydaje polecenia zaprzestania czynności, w razie popełnienia czynu zabronionego – zatrzymuje osoby, zabezpiecza materiał dowodowy (nagrania, sprzęt), jak również – w konsekwencji – wszczyna postępowania w sprawach o wykroczenia lub postępowania przygotowawcze.

Ponadto działania Policji skupiają się na rozpoznaniu charakteru zgromadzenia, a w przypadku gdy zgromadzenie jest nielegalne – wezwania do rozejścia się/rozwiązania zgromadzenia, ewentualnie zatrzymania osób, które naruszają porządek publiczny lub nie podporządkowują się poleceniom.

W związku z realizowanym od 7 lipca 2025 r.⁸ przywróceniem tymczasowo kontroli na polsko-niemieckim oraz polsko-litewskim odcinku granicy państwowej do wsparcia Straży Granicznej zostali skierowani policjanci oraz żołnierze Sił Zbrojnych RP. Zadaniem sił Policji kierowanych na granicę polsko-niemiecką jest kontrola wytypowanych pojazdów wjeżdżających na terytorium RP oraz wspieranie Straży Granicznej w reagowaniu na działania zakłócające bezpieczeństwo i porządek publiczny.

Z poważaniem

z up. Maciej Duszczyk

Podsekretarz Stanu

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

(podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym)

Załącznik:

Zestawienie tabelaryczne dotyczące liczby cudzoziemców przyjętych na terytorium RP z terytorium Niemiec, w okresie od października 2023 r. do lipca 2025 r., z wyszczególnieniem obywatelstwa osób przekazanych oraz podstawy prawnej dokonania przekazania.

⁸ rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 3 lipca 2025 r. w sprawie przywrócenia tymczasowo kontroli granicznej osób przekraczających granicę państwową stanowiącą granicę wewnętrzną (Dz. U. poz. 876, z późn. zm.)